



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 298/2021-17

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára, zo sudkyne Jany Laššákovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcu Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED]

proti postupu a uzneseniu Úradu inšpekčnej služby, útvaru inšpekcie, odboru inšpekčnej služby Stred, Banská Bystrica ČVS: UIS-258/0-OISS-2020 z 3. septembra 2020 a proti postupu a uzneseniu Krajskej prokuratúry v Trenčíne č. k. 4 Kn 93/20/3300-9 z 9. októbra 2020 takto

r o z h o d o l :

1. Žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred Ústavným súdom Slovenskej republiky **n e v y h o v u j e .**
2. Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Ústavnému súdu bola 17. decembra 2020 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľa vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom a uznesením Úradu inšpekčnej služby, útvaru inšpekcie, odboru inšpekčnej služby Stred, Banská Bystrica (ďalej len „úrad inšpekčnej služby“) ČVS: UIS-258/0-OISS-2020 z 3. septembra 2020 (ďalej len „napadnutý postup a napadnuté uznesenie úradu inšpekčnej služby“) a postupom a uznesením Krajskej prokuratúry v Trenčíne (ďalej len „krajská prokuratúra“) č. k. 4 Kn 93/20/3300-9 z 9. októbra 2020 (ďalej len „napadnutý postup a napadnuté uznesenie krajskej prokuratúry“).

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že úrad inšpekčnej služby napadnutým uznesením podľa § 197 ods. 1 písm. d) Trestného poriadku odmietol trestné oznámenie sťažovateľa vo veci podozrenia zo spáchania prečinu šírenia nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby

podľa § 163 ods. 1 Trestného zákona, ktorého sa mal podľa tvrdení sťažovateľa dopustiť neznámy príslušník Zboru väzenskej a justičnej stráže služobne zaradený v Ústave na výkon trestu odňatia slobody a Ústave na výkon väzby Ilava (ďalej len „ÚVTOS“), ktorý v presne nezistený deň v roku 2016 vystavil potvrdenie o zdravotnej spôsobilosti odsúdenému [REDAKOVANÉ] na manipuláciu s potravinami, ktorý bol podľa tvrdení sťažovateľa nakazený vírusovým zápalom pečene typu „C“, čím mal v ÚVTOS spôsobil nebezpečenstvo zavlečenia alebo rozšírenia nebezpečnej nakažlivej ľudskej choroby

Proti tomuto uzneseniu úradu inšpekčnej služby podal sťažovateľ sťažnosť, o ktorej krajská prokuratúra rozhodla napadnutým uznesením tak, že sťažnosť sťažovateľa podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku zamietla ako nedôvodnú.

II.

Argumentácia sťažovateľa

3. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti v podstatnom namieta, že úrad inšpekčnej služby a následne aj krajská prokuratúra zistili skutkový stav nedostatočne, vykonané dôkazy vyhodnotili nesprávne, svojvoľne si vyložili príslušné právne predpisy a nezabezpečili účinné vyšetovanie a stíhanie sťažovateľom oznámeného skutku. Podľa názoru sťažovateľa napadnutým postupom a napadnutým uznesením úradu inšpekčnej služby (ktorým bolo jeho trestné oznámenie odmietnuté) a následne napadnutým postupom a napadnutým uznesením krajskej prokuratúry (ktorým bola zamietnutá jeho sťažnosť proti napadnutému uzneseniu úradu inšpekčnej služby) došlo k porušeniu pozitívneho záväzku štátu zabezpečiť efektívne rešpektovanie súkromia a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy, resp. podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru, ktorý implikuje požiadavku účinnej trestnoprávnej ochrany – efektivity trestného vyšetovania.

4. Na základe uvedeného sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd nálezom vyslovil porušenie jeho základného práva podľa čl. 19 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru napadnutými postupmi a uzneseniami úradu inšpekčnej služby a krajskej prokuratúry, napadnuté uznesenie krajskej prokuratúry zrušil a vec vrátil krajskej prokuratúre.

5. Sťažovateľ zároveň ústavný súd požiadal o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

6. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľa je namietané porušenie základného práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy, resp. práva podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru napadnutými postupmi a uzneseniami úradu inšpekčnej služby a krajskej prokuratúry.

Podľa názoru sťažovateľa k porušeniu požiadavky efektivity trestného vyšetrovania vyplývajúcej z čl. 19 ods. 2 ústavy, resp. čl. 8 ods. 1 dohovoru malo dôjsť tým, že najprv úrad inšpekčnej služby napadnutým uznesením odmietol trestné oznámenie sťažovateľa a následne krajská prokuratúra napadnutým uznesením zamietla sťažnosť sťažovateľa proti tomuto uzneseniu.

7. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

8. Ústavný súd na predbežnom prerokovaní preskúmal, či ústavná sťažnosť sťažovateľa obsahuje všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde) a osobitné náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

9. Napriek absencii právneho zastúpenia sťažovateľa a z toho vyplývajúcich viacerých nedostatkov niektorých zákonom ustanovených náležitostí ústavnej sťažnosti ústavný súd nepovažoval za potrebné vyzývať sťažovateľa na doplnenie jeho podania, vyhodnotiac ho za obsahovo natolko zrozumiteľné, že umožňuje realizovať ústavný prieskum.

10. V rámci predbežného prerokovania s prihliadnutím na sťažovateľom formulované argumenty ústavný súd dospel k záveru, že ústavnú sťažnosť sťažovateľa je potrebné odmietnuť podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde, a to v časti z dôvodu nedostatku právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie [§ 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde] a v časti ako zjavne neopodstatnenú [§ 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde].

III.1. K namietanému porušeniu označených práv napadnutým postupom a uznesením úradu inšpekčnej služby:

11. Napadnutým uznesením úrad inšpekčnej služby podľa § 197 ods. 1 písm. d) Trestného poriadku odmietol trestné oznámenie sťažovateľa. Sťažovateľ proti tomuto uzneseniu podal sťažnosť, o ktorej rozhodla krajská prokuratúra napadnutým uznesením. Sťažovateľ teda využil možnosť podania riadneho opravného prostriedku proti napadnutému uzneseniu úradu inšpekčnej služby, o ktorom bolo aj rozhodnuté.

12. Z uvedeného vyplýva, že sťažovateľ mal k dispozícii právny prostriedok na ochranu svojich základných práv (ktorý aj využil), o ktorom bola oprávnená rozhodnúť (a aj rozhodla) krajská prokuratúra, čo vylučuje právomoc ústavného súdu.

13. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnú sťažnosť sťažovateľa v časti smerujúcej proti napadnutému postupu a uzneseniu úradu inšpekčnej služby odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie (bod 2 výroku tohto uznesenia).

III.2. K namietanému porušeniu označených práv napadnutým postupom a uznesením krajskej prokuratúry:

14. Z § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. O zjavnej neopodstatnenosti ústavnej sťažnosti možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri ktorej predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, ktorej realnosť by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie.

15. Ústavný súd nie je opravnou inštanciou všeobecných súdov. Preskúmanie rozhodnutia všeobecného súdu v konaní pred ústavným súdom má opodstatnenie len v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo rozhodnutím (opatrením alebo iným zásahom) došlo k porušeniu základného práva alebo základnej slobody. Skutkový stav a právne závery všeobecného súdu sú predmetom kontroly zo strany ústavného súdu, ak by prijaté právne závery boli so zreteľom na skutkový stav zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne a z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody. Ústavnoprávnou požiadavkou je tiež, aby všeobecnými súdmi vydané rozhodnutia boli riadne, zrozumiteľné a logicky odôvodnené.

16. Pokiaľ ide o sťažovateľom namietané porušenie práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy, resp. podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru, ústavný súd už v minulosti v rámci svojej rozhodovacej činnosti uviedol, že pozitívny záväzok štátu zabezpečiť efektívne rešpektovanie súkromia a rodinného života v zmysle čl. 19 ods. 2 ústavy a čl. 8 dohovoru môže implikovať požiadavku účinnej trestnoprávnej ochrany, najmä v prípade aktov dotýkajúcich sa telesnej a duševnej integrity jedinca a ďalších základných hodnôt a esenciálnych aspektov súkromného života. Pozitívny záväzok štátu v tomto smere môže zahŕňať aj požiadavku efektivity trestného vyšetrovania (rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva zo 4. 12. 2003 vo veci M.C. proti Bulharsku, sťažnosť č. 39272/98).

17. Právo fyzickej osoby na začatie trestného konania proti osobe na základe podaného trestného oznámenia nepatrí medzi základné práva a slobody podľa druhej hlavy ústavy a ani ho nemožno

odvodiť z niektorého zo základných práv alebo slobôd (porov. napr. II. ÚS 42/00, II. ÚS 398/09, III. ÚS 233/2010, IV. ÚS 423/09). V ústave ani v Trestnom poriadku nie je upravené právo jednotlivca, aby na základe jeho trestného oznámenia bol orgán prokuratúry povinný podať obžalobu proti označeným osobám (porov. napr. I. ÚS 126/06, II. ÚS 526/2013, III. ÚS 16/06, IV. ÚS 17/09). Inak povedané, základné práva a slobody podľa druhej hlavy ústavy nie je možné vykladať v zmysle garancie úspechu v konaní či zaručenia práva na rozhodnutie, ktoré zodpovedá predstavám sťažovateľa. Rovnako ani z dohovoru nevyplýva právo na začatie a vedenie trestného stíhania proti tretej osobe alebo právo na jej odsúdenie v trestnom konaní.

18. Oznamovateľ vo všeobecnosti, ale ani oznamovateľ, ktorý tvrdí, že je poškodený trestným činom, nemá preto ústavou ani dohovorom zaručené právo, aby na podklade jeho trestného oznámenia bolo určité konanie kvalifikované ako trestný čin a vznesené obvinenie konkrétnej osobe. Posúdenie, či je dôvod na začatie trestného stíhania alebo je potrebné prijať iné rozhodnutie v trestnom konaní, je vo výlučnej právomoci orgánov činných v trestnom konaní (napr. IV. ÚS 180/09, III. ÚS 46/2011). Vymedzenie trestného činu, stíhanie páchatel'a a jeho potrestanie je vecou vzťahu medzi štátom a páchatel'om trestného činu. Štát prostredníctvom svojich orgánov rozhoduje podľa pravidiel trestného konania, či bol trestný čin spáchaný a kto ho spáchal. Účelom tohto procesu je prioritne osvedčenie tohto vzťahu medzi páchatel'om a štátom a ochrana celospoločenských hodnôt, a nie bezprostredná ochrana individuálnych subjektívnych hmotných práv oznamovateľa trestného činu.

Jednotlivec, ktorý tvrdí, že je poškodený trestným činom, zároveň nemá ani ústavou alebo dohovorom zaručené právo, dožadovať sa ním navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov, resp. právo, aby orgány verejnej moci preberali alebo sa riadili ním prezentovaným výkladom všeobecne záväzných právnych predpisov.

19. Vychádzajúc z týchto základných princípov, ústavný súd posúdil ústavnú sťažnosť sťažovateľa vo vzťahu k namietanému porušeniu základného práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy, resp. práva podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru napadnutým postupom a uznesením krajskej prokuratúry.

20. Ako z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, sťažovateľ sa trestným oznámením domáhal trestného stíhania zodpovedných osôb a svoj neúspech v tomto smere považoval za porušenie svojich práv. Právo na vznesenie obvinenia a trestné stíhanie inej osoby alebo na podanie obžaloby proti nej na všeobecnom súde prokurátorom však nemožno považovať za súčasť sťažovateľových základných práv podľa druhej hlavy ústavy a ani práv podľa dohovoru, a preto k ich porušeniu postupom a napadnutým uznesením krajskej prokuratúry nemohlo dôjsť.

21. Napadnutým uznesením krajská prokuratúra podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku zamietla ako nedôvodnú sťažnosť sťažovateľa proti predmetnému uzneseniu úradu inšpekčnej služby.

V odôvodnení napadnutého rozhodnutia prokurátor krajskej prokuratúry v podstatnom uviedol, že vo vyšetrovacom spise sa nachádza správa ÚVTOS, z ktorej vyplýva, že odsúdený [REDAKOVANÉ] mal vydané potvrdenie o zdravotnej spôsobilosti na manipuláciu s potravinami, ktoré vydal 23. mája 2017 [REDAKOVANÉ]. O tom, že môže vykonávať takúto činnosť rozhodol menovaný lekár na základe výsledkov realizovaných vyšetrení, pričom u odsúdeného [REDAKOVANÉ] takéto infekčné ochorenie diagnostikované nebolo.

Prokurátor krajskej prokuratúry zároveň uviedol, že keďže namietaný čin podozrivého nemožno považovať za trestný čin, nemôže byť jeho prejednanie ani predmetom trestného konania, a preto nemohol vyšetrovateľ vo veci začať trestné stíhanie a ani pribrať znalca, ako to navrhoval sťažovateľ. Vo vzťahu k námietke sťažovateľa, že ÚVTOS nemal právo poskytovať zdravotné údaje o odsúdených vyšetrovateľovi, prokurátor krajskej prokuratúry konštatoval, že sťažovateľom namietaný postup ÚVTOS nebol v rozpore so žiadnymi ustanoveniami Trestného zákona, pričom ÚVTOS bol podľa § 89 ods. 1 Trestného poriadku povinný takto konať.

22. Ústavný súd sa oboznámil aj s uznesením úradu inšpekčnej služby, s ktorým sa krajská prokuratúra stotožnila, pričom však na tomto mieste už nepovažoval za potrebné opakovať celú argumentáciu uznesenia úradu inšpekčnej služby, keďže táto je sťažovateľovi dobre známa.

23. Vo vzťahu k sťažovateľom namietanému porušeniu požiadavky efektivity trestného vyšetrovania vyplývajúcej z čl. 19 ods. 2 ústavy, resp. čl. 8 ods. 1 dohovoru ústavný súd konštatuje, že úrad inšpekčnej služby na podané trestné oznámenie sťažovateľa reagoval v rámci postupu pred začatím trestného stíhania upraveného Trestným poriadkom (§ 196 až § 198 Trestného poriadku) zákonným spôsobom, a teda riadne splnil svoje povinnosti vyplývajúce z uvedených zákonných noriem, pričom vydal rozhodnutie, ktoré v rámci „sťažnostného“ konania preskúmala krajská prokuratúra ako nadriadený orgán. Možno tak uzavrieť, že úrad inšpekčnej služby, ako aj krajská prokuratúra v konaní o riadnom opravnom prostriedku sťažovateľa postupovali v zmysle zákonných ustanovení (§ 192 a nasl. Trestného poriadku).

Pokiaľ ide o samotné právne závery vyslovené krajskou prokuratúrou v napadnutom uznesení, tie je nutné považovať za výraz autonómneho prokurátorského rozhodovania, do ktorého ústavný súd nie je oprávnený v tomto prípade zasahovať, pričom sťažovateľ petitom svojej ústavnej sťažnosti ani samostatne nenamietal porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktoré by spočívalo v arbitrárnosti napadnutého uznesenia krajskej prokuratúry.

24. Sťažovateľom napadnutý postup a uznesenie krajskej prokuratúry nesignalizujú možnosť porušenia základného práva podľa čl. 19 ods. 2 ústavy, resp. práva podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru, ktorej dôvodnosť by bolo potrebné preskúmať ústavným súdom po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie, resp. že medzi sťažovateľom napadnutým postupom a uznesením krajskej prokuratúry na jednej strane a obsahom týchto práv na strane druhej neexistuje taká príčinná súvislosť, na ktorej základe by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie reálne mohol dospieť k záveru o ich porušení. Ústavnú sťažnosť preto v časti namietajúcej porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 19 ods. 2 ústavy, resp. práva podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru

napadnutým postupom a uznesením krajskej prokuratúry odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú (bod 2 výroku tohto uznesenia).

25. Keďže ústavný súd ústavnú sťažnosť ako celok odmietol, bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľa uplatnenými v jeho ústavnej sťažnosti.

IV.

K žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom

26. V zmysle § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže ustanoviť navrhovateľovi právneho zástupcu, ak navrhovateľ o to požiada, ak to odôvodňujú jeho pomery a nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti. Tieto tri predpoklady na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom musia byť splnené súčasne. Ak hoci len jeden z týchto predpokladov nie je splnený, nemožno žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu vyhovieť (m. m. III. ÚS 265/2014, III. ÚS 588/2015).

27. Ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade u sťažovateľa nie sú splnené podmienky na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom. Z obsahu ústavnej sťažnosti a z výsledku jej posúdenia ústavným súdom (ako to vyplýva z časti III tohto uznesenia) je zrejmé, že v danom prípade ide o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti (m. m. III. ÚS 265/2014, III. ÚS 588/2015, II. ÚS 193/2020). Keďže nebol splnený jeden z nevyhnutných predpokladov ustanovenia právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, žiadosti sťažovateľa o ustanovenie právneho zástupcu ústavný súd nevyhovel (bod 1 výroku tohto uznesenia).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. júna 2021

Peter Molnár
predseda senátu